

**K PŮSOBENÍ VICEGUVERNÉRA PODKARPATSKÉ RUSI
JAROSLAVA MEZNÍKA V LETECH 1937–1938**

JAROSLAV VACULÍK

The new head of the Land Office of Uzhhorod, the deputy governor of Carpathian Ruthenia Jaroslav Mezník, who assumed his office on January 9, 1937, was received with gratification because he was not connected with any political party. This was because his predecessor, provincial president Antonín Rozsypal – as an Agrarian Party member – preferred activities of this government party. An act on provisional regulation of the position of Carpathian Ruthenia's governor, which came into effect on October 8, 1937, implemented the first stage for setting forth the autonomy of this country in the Constitution. The then provincial vice-president Jaroslav Mezník became as of this date the deputy governor. He remained in this function until the establishment of an autonomous government in October 1938.

Key words: History; Czechoslovak Republic; Subcarpatian Russia; Jaroslav Mezník.

Pozdější viceprezident a viceguvernér Podkarpatské Rusi (1934–1938) a prezident Země moravskoslezské (1941) Jaroslav Mezník se narodil 4. dubna 1884 v Křižanově u Velkého Meziříčí. V roce 1907 promoval na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, od roku 1913 působil na Okresním hejtmanství v Zábřehu. V době vzniku ČSR se zasloužil o převzetí pohraničního území severní Moravy pod kontrolu československých úřadů. Po připojení Slovenska byl jmenován hlavním slůžným (okresním hejtmanem) v Trnavě, poté přešel na ministerstvo pro správu Slovenska, kde se stal šéfem prezidia.¹ Stejnou funkci poté zastával na Zemském úřadě v Bratislavě a v roce 1934 nastoupil jako zemský viceprezident v Užhorodě.

Podkarpatská Rus zahrnovala části bývalých žup užhorodské, berehovské, ugočské a marmarošské. Sídla prvních tří žup: Užhorod, Berehovo a Sevluš (obě poslední s maďarskou většinou), zůstala součástí země, zatímco centrum marmarošské župy – Marmarošská Sihot' – připadlo Rumunsku. Zákonem z 26. června 1937 o prozatímní úpravě postavení guvernéra Podkarpatské Rusi, který vstoupil v platnost 8. října 1937, byla provedena první etapa v realizaci ústavně zakotvené autonomie této země. Dosavadní zemský viceprezident dr. Jaroslav Mezník se stal od tohoto data viceguvernérem. Společně s guvernérem Konstantinem Hrabarem předsedal zemskému výboru a zemskému zastupitelstvu, s guvernérem jednou až dvakrát týdně konferoval o aktuálních otázkách a zároveň byl přednostou zemského úřadu.

V červnu 1936 byla v Užhorodě dokončena nová budova zemského úřadu s monumentální reprezentativní fasádou a elegantními pracovnými zemského prezidenta, od 8. října 1937 viceguvernéra. S touto vkusnou novostavbou kontrastovalo sídlo guvernéra, které se nacházelo ve špinavé, zchátralé a nevhodně upravené budově bývalého župního domu. Zde se 8. května 1919 sešly národní rady užhorodská, chustská a prešovská, aby odhlasovaly připojení země k ČSR.

Viceguvernér Mezník usiloval o restauraci starého paláce bývalého župního domu a o moderní přístavbu za 3,5 mil. Kč. Zároveň měl být ze státních prostředků rekonstruován starý hrad v Užhorodě s 18 velkými sály a 19 obytnými místnostmi, který byl ve vlastnictví mukačevské

¹ Moravský zemský archiv v Brně (dále MZA), f. G 400 Mezník Jaroslav, JUDr. (dále G 400), k. 11, inv. č. 203.

eparchie řeckokatolické církve. Ta by si za prostředky získané jeho prodejem postavila novou budovu pro teologický seminář.²

Předmětem debaty byl nejen tento Mezníkův plán, ale i otázka umístění sídla guvernéra Hrabara. Zatímco Mezník chtěl upravit jako sídlo guvernéra župní dům, podkarpatští politici, např. Msgr. Avhustyn Vološyn nebo agrární senátor dr. Edmund Bačynskij, trvali na umístění guvernéra v nové budově zemského úřadu, a to s odvoláním na veřejné mínění.³

Svůj projekt obhajoval dr. Mezník na poradě 5. dubna 1937. Zdůrazňoval, že prof. ing. arch. Adolf Libscher, který vypracoval regulační plán pro Malé Galago v Užhorodě, orientoval nejmonumentálnější Rozsypalovu ulici na budovu župního úřadu, který tuto ulici impozantně uzavíral. Také Poštovská ulice s moderní budovou pošty, projektovanou profesorem pražské umělecké akademie architektem Josefem Gočárem, otevírala prospekt na župní dům.

Postavení viceprezidenta Mezníka nebylo jednoduché. V dopisu ministru vnitra Josefu Černému Mezník upozorňoval na stařecký egocentrismus zemského prezidenta Antonína Rozsypala, který „*měl nechuť ke mně a žárlil na mně, že jsem mladší a mám převzít jeho funkci. Snažil se přinutit mne k odchodu z Podkarpatské Rusi*“.⁴ Mezník nesouhlasil s opovrhováním Rusíny, zanedbáváním poctivé uvědomovací a organizační práce, odmítal korupční metody, právo a pořádek považoval za hlavní základ, na kterém se měla budovat tak velká a důležitá vládní strana, jako byla strana republikánská. Předsedu agrární strany Rudolfa Berana ujišťoval, že „*v zájmu státním musíme s Republikánskou stranou, speciálně na Podkarpatské Rusi, co nejdříve spolupracovat*“.⁵

Spor o umístění sídla guvernéra měl dopady až v Praze, když ministerský předseda dr. Milan Hodža odmítl poskytnout dr. Mezníkovi audienci. Mezník argumentoval, že místnosti přednosy zemského úřadu užíval až do svého penzionování 31. prosince 1936 zemský prezident Antonín Rozsypal a po něm viceprezident Mezník jako přednosta úřadu. Ale podkarpatští politikové usilovali o to, aby do čela veřejné správy byl postaven guvernér a prvním krokem mělo být jeho umístění v budově zemského úřadu. To by se ovšem stalo předmětem zbytečných sporů mezi guvernérem a viceguvernérem.

Hospodářská krize let 1929–1933 negativně ovlivnila politickou stabilitu na Podkarpatské Rusi. Parlamentní volby v roce 1929 skončily vítězstvím státotvorných stran – republikánské se 77 419 hlasy a národnědemokratické se 48 609 hlasy. Naproti tomu v parlamentních volbách 1935 zvítězila KSČ se 79 405 hlasy, zatímco Republikánská strana získala jen 60 744 hlasy. Za nimi zůstaly Autonomistický blok vedený Hlinkovou slovenskou ľudovou stranou (HSLŠ) se 46 050 hlasy a maďarské strany se 34 247 hlasy. Stabilizačním prvem byla česká a slovenská menšina. V obecních volbách roku 1938 bylo ze 13 658 hlasů odevzdáno 5 258 hlasů pro národní socialisty, 3 655 pro sociální demokracii a 2 347 pro republikány.⁶

Zemský prezident Antonín Rozsypal, který byl penzionován k 31. prosinci 1936, působil na Podkarpatské Rusi 13 a půl roku. Byla kritizována jeho těsná spolupráce s agrární stranou, a to, že zajistil navrácení 100 kostelů a far řeckokatolické církvi, zároveň byl oceňován jako dobrý úředník čistých rukou, otec země. Opozice kritizovala, že otevřel 616 českých tříd a umístil 900 nezaměstnaných českých učitelů, podporoval kulturní rozvoj Maďarů a Židů a nepřijímal do státní správy Ukrajince. Za jeho působení ovšem vzrostlo ukrajinské národní sebevědomí a vzniklo třináct ukrajinských časopisů. Komunistická *Karpatskaja pravda* jej hodnotila jako

² MZA, f. G 400, k. 8, inv. č. 183.

³ Jména rusínských politiků uvádíme v přepisu z ukrajinského jazyka, který byl oficiálně zaveden 25. listopadu 1938.

⁴ MZA, f. G 400, k. 8, inv. č. 183, dopis ministru vnitra z 8. 4. 1937.

⁵ Tamtéž, dopis předsedovi agrární strany 9. 4. 1937.

⁶ MZA, f. G 400, k. 8, inv. č. 186.

„reakcionáře, který pronásledoval pracující lid“. Naproti tomu maďarský aktivistický tisk uváděl, že Rozsypal „nepracoval pro kariéru nebo slávu, ani pro peníze, ale z lásky a oddanosti k zemi a lidu“. ⁷ Podle novin *Uj Közlöny* byl zemský prezident „člověk dobrý, čestný, upřímný, syn lidu laskavý vůči stranám [...]. Konal vždy jen svou povinnost“. ⁸

Podle maďarských agrárníků Rozsypal nebyl suchým byrokratem, ale demokratem liberálního smýšlení, který udržoval styky s veškerým obyvatelstvem. Dle novin *Beregs Ujság* to byl „milý starý pán, výborný člověk, dobrý úředník, praktický politik, přísný úředník, dobrý přednost, dobrý administrátor, dobrý a spravedlivý člověk“. Berehovské noviny *Egyetérteli* napsaly, že „konsolidoval poměry, získal téměř všechny vrstvy pro stát a demokracii. Nečinil rozdíl mezi národnostmi a náboženstvími“. Naproti tomu opoziční *Karpáti Magyar Hirlap* uvedla, že „ztrácí agrární strana, pracoval jen pro stranu. Všechny úřady sloužily agrární straně. Maďaři mu nejsou za nic vděční“.

Nástup nového přednosty zemského úřadu dr. Mezníka, ke kterému došlo 9. ledna 1937, byl přijat s uspokojením. Na vstupní projev dr. Mezníka odpověděl jménem zaměstnanců vládní rada dr. Alexandr Beskid v ruském jazyce. Ukrajinské noviny *Zemlja i Volja* ale uvedly, že „byli bychom šťastnější, kdyby v čele Zemského úřadu stál Ukrajinec. Na Slovensku téměř všichni vysocí úředníci jsou Slováci, u nás Češi“. ⁹ Podle maďarských novin *Keleti Ujság* „Maďaři a Židé s důvěrou přijali dr. Mezníka. Nebylo zde národnostní války a rovněž antisemitismus u nás byl neznámou věcí“. Židovský *Zsidó Néplap* označil Mezníka za mladého energického úředníka: „Je dobrým žákem T. G. Masaryka a E. Beneše, nezná rozdíl mezi náboženstvím a rasou.“ ¹⁰ Dle opozičního *Karpáti Magyar Hirlap* „Mezník je úředníkem od hlavy až k patě, nezná žádných stran, ani jiných ohledů, zná jen správný chod administrativy“.

Mezník přebíral zemi se složitými národnostními, náboženskými a sociálními poměry. Ze 728 000 obyvatel bylo 447 000 Rusinů, 110 000 Maďarů, 92 000 Židů, 34 000 Čechů a Slováků, 13 000 Němců a 13 000 Rumunů. Národnostnímu složení odpovídala i náboženská struktura: 360 000 řeckých katolíků, 112 000 pravoslavných, 103 000 židů, 70 000 římských katolíků, 70 000 kalvinů a 5 000 bez vyznání. ¹¹

Snad nejzávažnějším problémem Podkarpatské Rusi byla národností otázka, zvláště postavení maďarské menšiny a také otázka rusko-ukrajinská.

Maďaři představovali na Podkarpatské Rusi 15 % obyvatelstva, ve svém jazyce mohli komunikovat s úřady pouze v soudních okresech Berehovo (72 % Maďarů), Užhorod (27 %) a Sevljuš (25 %). Naproti tomu v soudním okrese Mukačevo, kde Maďaři tvořili „jen“ 18 % obyvatel, neměli postavení kvalifikované jazykové menšiny. V zemském zastupitelstvu se smělo maďarsky mluvit pouze ve věcech, které se vztahovaly na soudní okresy, které měly kvalifikovanou většinu maďarského obyvatelstva. ¹²

Ještě závažnější byla rusko-ukrajinská otázka. Na 29. června 1937 svolal dr. Mezník poradu o jazykové otázce na Podkarpatské Rusi. V úvodním referátu rozdělil Rusíny do tří skupin: a) velkoruský směr, který zastával myšlenku jednoho ruského národa; b) ukrajinský směr, jenž považoval Rusíny za Malorusy; c) domácí směr, který se hlásil k podkarpatskému lidovému nářečí. Mezník uváděl jako příklad řešení jazykové otázky jazykový zákon z roku 1920, který zajišťoval plnou paritu českého a slovenského jazyka v celé republice. Toto řešení považoval za

⁷ MZA, f. G 400, k. 4, inv. č. 149.

⁸ Tamtéž.

⁹ *Zemlja i Volja*, 4. 1. 1937.

¹⁰ *Zsidó Néplap*, 8. 1. 1937.

¹¹ MZA, f. G 400, k. 5, inv. č. 163.

¹² MZA, f. G 400, k. 9, inv. č. 189.

vhodné i při úřadování na Podkarpatské Rusi, a to zavedením parity spisovné řeči ruské a ukrajinské. Složitější bylo stanovení vyučovacího jazyka ve školách, kde bylo nutno se přizpůsobit potřebám žáků, resp. rodičů.¹³

V diskusi k Mezníkovu referátu se zásadně odlišovala stanoviska stoupců ukrajinského a ruského směru. Avhustyn Vološyn doporučoval ruský jazyk pouze jako fakultativní a stavěl se proti ruským paralelním třídám. JUDr. Mychajlo Braščajko upozorňoval, že ministerstvo školství a národní osvěty již 20. prosince 1919 uznalo spisovný jazyk maloruský a že termín Rusín je totožný s označením Ukrajinec nebo Malorus. Jazykový chaos prý způsobil bývalý zemský prezident Antonín Rozsypal. Odmítl zavádění jazykového dualismu, který by na dlouhá léta ustálil jazykový boj. Tvrdil, že ruský jazyk „*není pro nás potřebný*“. Podle poslance Juliana Révaje na Podkarpatské Rusi žil jen ukrajinský národ, a proto vyučovací řeč měla být ukrajinská. Majitel tiskárny Fedor Révaj doporučoval ruský jazyk pouze jako nepovinný ve vyšších třídách středních škol. Ředitel městské nemocnice dr. Mykola Dolinaj uváděl, že jediným lidu srozumitelným jazykem je ukrajinština. Naproti tomu berní adjunkt Mykola Lizanec doporučoval, aby na obecných školách rozhodovali o vyučovacím jazyku rodiče.

Ze svých pozic nehodlali ustoupit ani zastánci ruského směru. Předseda spolku Duchnoviče Vasil Antalovskij uvedl, že existuje jeden ruský jazyk s dialekty velkoruským, maloruským a běloruským: „*Náš lid mluví rusky, zpívá rusky, modlí se rusky, kostel má ruský.*“¹⁴ Učitel Michail Vasilenko doporučoval, aby o vyučovacím jazyku rozhodla vůle lidu. Školní inspektor Štefan Fedor doporučoval zvláštní školy pro děti ruské a ukrajinské: „*Přitom na Podkarpatské Rusi není ukrajinského lidu a ukrajinská orientace vznikla uměle.*“ Další školní inspektor V. Šperik doporučoval řídit se vůlí většiny obyvatelstva obce.

Za této situace vstupovala Podkarpatská Rus a její viceguvernér do jubilejního roku ČSR. Koaliční představitelé byli plni optimismu. Agrární činitel dr. Drbal, považovaný za nejnadanějšího z tamních českých osobností, konstatoval, že státní smýšlení podkarpatoruského národa je stoprocentně příznivé: „*Je docela nespravedlivé obvinění, že lidé jsou naladěni proti Čechům.*“¹⁵

Agrárníci usilovali o spolupráci s autonomistickými stranami zemědělského charakteru – Autonomním zemědělským svazem (Andrej Brodij) a Ruskou nacionální autonomistickou stranou (Stepan Fencyk), které kromě autonomie prosazovaly heslo pevné a zdravé zemědělské třídy. Agrárníci vylučovali spolupráci se sociálními demokraty, komunisty a všemi ukrajinofilskými stranami.¹⁶

Karpatorusskoje slovo psalo, že „*naši ukrajinomani přesvědčují vlivné lidi o tom, že skutečností ruských nacionálních požadavků nepřeje si národ, ale jen přívrženci Budapešti a Varšavy, že vůbec není loajálních ruských učitelů [...]. Považovat ruské učitelstvo za protistátní element je neopodstatněné. [...] doposud žádný ruský učitel nebo profesor nebyl arestován za protistátní činnost. Přitom takových ukrajinských učitelů, profesorů, studentů je dost.*“¹⁷

Zástupci Autonomního zemědělského svazu poslanec Andrej Brodij, poslanec Ivan Pješčak a senátor Julius Földösi předložili karpatoruským členům Národního shromáždění návrh na neodkladné uskutečnění co nejšířší autonomie. Navrhli ustavit společný karpatoruský klub a požadovali, aby vláda ihned přijala osnovu zákona o autonomii Podkarpatské Rusi a vypsala volby do autonomního sněmu. Návrh byl ale zdejšími koaličními poslanci odmítnut.¹⁸

¹³ MZA, f. G 400, k. 9, inv. č. 188, zápis o poradě 29. 6. 1937.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tisa, 20. 2. 1938.

¹⁶ MZA, f. G 400, k. 8, inv. č. 184.

¹⁷ Karpatorusskoje slovo, 15. 3. 1938.

¹⁸ Ruskij vestnik, 3. 4. 1938.

V červnu 1938 přijela na Podkarpatskou Rus delegace Karpatoruského svazu v USA vedená dr. Alexejem Gerovským, která zdůraznila, že musí dominovat zájmy československého státu a Podkarpatské Rusi: „*Američtí Rusíni cítí se morálně zodpovědnými za osud této země.*“ V téže době se objevil návrh smlouvy mezi První ukrajinskou centrální národní radou a Centrální národní ruskou radou, který obsahoval požadavek 66% podílu Rusínů ve všech veřejných podnicích, kteří také měli zastávat vedoucí místa, a to z poloviny Ukrajinci a z poloviny Rusové. Úředními řečmi Podkarpatské Rusi měly být ukrajinština a ruština. Pokud by byl vedoucím Ukrajinec, zástupcem by byl Rus a opačně. Autonomní sněm měl být volen na základě většinového volebního systému a předsedou sněmu měl být guvernér.¹⁹

V srpnu 1938 se v maďarském listu *Uj Közlöny* objevila zpráva o chystaném odvolání dr. Mezníka, který údajně „*nesplnil očekávané naděje. Nedovedl vybudovat potřebné vztahy ani s obecnstvem, ani s politickými stranami.*“²⁰ List předvídal, že viceguvernérem se stane vládní rada dr. Alexandr Beskid, který byl považován za nejvzdělanějšího a nepopulárnějšího rusínského úředníka.²¹

Uj Közlöny požadoval, aby autonomní správu Podkarpatské Rusi vedl muž pocházející z národnostní většiny. Kritizoval dr. Mezníka za jeho údajně uzavřenou vojáckou povahu, pro kterou si prý nezískal oblibu svých úředníků.²² Pro tuto kritiku státní zastupitelství číslo zabavilo. To listu nezabránilo již v dalším čísle napsat, že „*viceguvernér Mezník je již několik měsíců padlým člověkem.*“²³

Důsledkem Mnichova byl konec centralistické politiky na Podkarpatské Rusi. Na abdikaci prezidenta Edvarda Beneše reagoval dr. Mezník osobním dopisem exprezidentovi, ve kterém uváděl: „*Vám se obdivujeme a Vás milujeme.*“²⁴ Ve své odpovědi odepsal dr. Beneš z Londýna: „*A přijde doba, kdy zase bude vše dobře – vždyť naše cesta byla cesta práva, spravedlnosti i rozumu.*“²⁵

Dne 16. října 1938 ministr vnitra autonomní vlády Edmund Bačynskij poslal viceguvernéra Jaroslava Mezníka na dovolenou na neurčitou dobu do dalšího rozhodnutí. Vedením administrativy byl pověřen nový viceguvernér dr. Alexandr Beskid, dosavadní přednosta úřadu gubernátora. Podle novin *Ruskij narodnyj holos* byla „*napravena velká chyba pražské vlády.*“²⁶ *Ruskaja pravda* psala o dovolené, ze které nebude návratu.²⁷ Noviny *Uj Közlöny* označily dokonce dr. Mezníka za „*zkrachovaného člověka.*“²⁸

Na Podkarpatské Rusi museli vlastenci jako dr. Mezník uvolnit místo Andreji Brodijovi a podobným dobrodruhům. Koncem října 1938 se moci na Podkarpatské Rusi ujal ukrajinský směr, přestože podle ministerstva vnitra převažovali Rusíni ruského směru v poměru 72 : 28 %. Ukrajinský směr označilo ministerstvo za jednotný a výbojný, zatímco ruský směr byl kompromitován hungarismem a polonofilstvím.²⁹

Po první vídeňské arbitráži 2. listopadu 1938 Podkarpatská Rus ztratila hlavní město Užhorod a zemský úřad se musel přestěhovat do Chustu. Českých zaměstnanců do Chustu přešlo jen

¹⁹ MZA, f. G 400, k. 7, inv. č. 180.

²⁰ *Uj Közlöny*, 18. 8. 1938.

²¹ MZA, f. G 400, k. 6, inv. č. 179.

²² *Uj Közlöny*, 30. 8. 1938.

²³ *Uj Közlöny*, 31. 8. 1938.

²⁴ MZA, f. G 400, k. 11, inv. č. 203, dopis J. Mezníka E. Benešovi z 6. 10. 1938.

²⁵ Tamtéž, dopis E. Beneše J. Mezníkovi z 30. 10. 1938.

²⁶ *Ruskij narodnyj holos*, 18. 10. 1938.

²⁷ *Russkaja Pravda*, 18. 10. 1938.

²⁸ *Uj Közlöny*, 20. 10. 1938.

²⁹ MZA, f. G 400, k. 7, inv. č. 181, dopis ministerstva vnitra J. Mezníkovi z 28. 10. 1938.

velmi málo. V zemské správě převládaly silné protičeské tendence. Oficiální orgán autonomní vlády *Novaja svoboda* útočil proti českým úředníkům „rozsypalovcům“. Koncentrační tábory se pomalu plnily přívrženci ruského směru, kteří pracovali ilegálně proti ukrajinoфильské autonomní vládě.³⁰

Dne 19. listopadu 1938 přijalo Národní shromáždění návrh poslance Juliana Révaje na vydání zákona o autonomii Karpatské Ukrajiny. Jihokarpatští Rusíni byli označeni za etnickou součást ukrajinského národa. Úřední řečí se stala 25. listopadu ukrajinština. Pro osnovu hlasovalo 147 poslanců, proti 23.

V listopadu 1938 obdržel Jaroslav Mezník dopis předsedy autonomní vlády Msgre. Avhustyna Vološyna, který ho informoval o dobré práci československého četnictva, které úspěšně odrazilo útoky polských a maďarských teroristů.³¹

Schopnosti dr. Jaroslava Mezníka, vlastence, který se stal 14. listopadu 1941 obětí nacistické perzekuce,³² zhodnotil někdejší ministr financí dr. Karel Trapl: „*Mezník byl nesporný organizační talent, nezatížený byrokratickým duchem [...]*“³³

Summary

On the Activities of Deputy Governor of Carpathian Ruthenia Jaroslav Mezník in the Period of 1937–1938

In 1937, as the head of the Land Office, Jaroslav Mezník took over Carpathian Ruthenia in a complicated national, religious and social situation. Probably the most serious problem of Carpathian Ruthenia was the nationality issue, in particular, the position of the Hungarian minority and the Russian-Ukrainian issue. Therefore, in June 1937, Jaroslav Mezník convened a meeting on the language issue of Carpathian Ruthenia, where supporters of Russian and Ukrainian orientation clashed.

³⁰ MZA, f. G 400, k. 7, inv. č. 182, dopis B. G. J. Mezníkovi z 28. 11. 1938.

³¹ Tamtéž, dopis A. Vološyna J. Mezníkovi z 22. 11. 1938.

³² Blíže VAŠEK, F. – ŠTĚPÁNEK, Z.: *Moravský zemský prezident JUDr. Jaroslav Mezník – důsledný odpůrce nacistu*. Vlastivědný věstník moravský 29, 1977, s. 3–22.

³³ MZA, f. G 400, k. 11, inv. č. 203.